

Oğuz Kağan Destanı

W. Bang ve G.R. Rahmeti'nin Oğuz Kağan Destanı (İstanbul 1936) adlı eserinden alınmıştır.

... bolsungıl tep tediler, anung angagusu uşbu turur:

Takı mundm song sevinç tapdılar. k(e)ne künlerdin bir kün ay kagannug közü yarıp bodadı, irkek oğul togurdı, oşul ogulnung önglükü çırağı kök irdi, ağızı ataş kızıl irdi, közleri al- saçları kaşları kara irdiler irdi. yakşı nepsikilerdin, körüklügrek irdi.

oşul oğul anasınmg közgüzünden oguznu içip, mundın artıkrak içmedi, yig et, aş, sürme tiledi. tili kile başladı, kırık kündin song bedükledi, yürüdi, oynadı, adakı ud adakı teg, billeri böri billeri teg, yağrı kiş yağrı teg, kögüzü adug kögüzü teg irdi, bedeninütig kamagı tük tülüküg irdi. yılmalar küteye turur irdi; atlarka mine turur irdi; kik av avlaya turur irdi. künlerdin song, keçelerdin song iğit boldı. bu... çakda bu yirde bir ulug orman bar irdi; köp mürenler, köp ögüzler bar irdi. bunda kilgenler kik köp köp, bunda uçkanlar kuş köp köp irdi. oşul orman içinde bedük bir kıyandkar bar irdi. yıkılları, yil künlerni yir irdi. bedük yaman bir kik irdi. birke emgek birle il künni basup irdi. oğuz kağan bir iriz kakız kişi irdi. bu kıyandkatnı avlamak tiledi. künlerde bir kün avga çıktı, çıda birle, ya ok birle, takı kılıç birle, kalkan birle atladi, bir buğu aldı. şol bugunu dalnug çubuki birle agaçka bağladı, kitdi. andın song irte boldı. tang irte çakda keldi.kördi, kim: kıyandkat bugunu alıp durur, kine bir adug aldı, altunlug bilbağı birle yıgaçka bağladı, kitdi. mundun song irte boldı. tang irte çakda kildi, kördi, kim: kıyandkat adugnu alıp turur. k(e)ne oşu ıgaçnmg tübinde turdı. Kıyandkat kelip başı birle oğuz kalkanın urdı. oğuz çıda birle kıyandkatnıng başın urdı, anı öltürdi. kılıç birle başın kesdi, aldı kitdi. kene kelip kördi, kim: bir şungkar kıyandkar içegüsin yimekte turur. ya birle, ok birle şungkarnı öltürdi, başın kesdi. andm song tedi, kim: şungkarnung angagusu uşbu turur:

buğu yidi, adug yidi; çıdam öltürdi, temür bolsa, kıyandkatnı şungkar yidi; ya okum öltürdi, yez bolsa, tep tedi, kitdi. Takı kıyandkatnıng angugusu uşbu turur.

kene künlerde bir kün oğuz kağan bir yirde tengrini çalburguda irdi, karangguluk keldi, kökdün bir kök yaruk tüşdi. kündün ay aydm kogulgulugrak irdi. oğuz kağan yürüdi, kördü, kim: uşbu yaruknung arasında bir kız bar irdi, yalguz olturur irdi. yakşı körüklüg bir kız irdi. anung başında ataşlug yaruklug bir mengi bar irdi. altun kazuk teg irdi, oşul kız antag körüklüg irdi kim: külse, kök tengri küle turur; ıglasa, kök tengri ıglaya turur; oğuz kağan anı kördükde usı kalmadı, kitdi; sevdi, aldı. anung birle yatdı, tilegüsin aldı. töl boğaz boldı. künlerdin song, keçelerdin song yaradı. üç irkek ogulnu togurdı. birinçisige kün ad koydılar, ikinçisige ay ad koydılar, üçüncüsüge yulduz ad koydılar. kene bir kün oğuz kağan avga kitti. bir köl arasında alındın bir ıgaç kördi. bu-

ıgaçnung kabuçakmda bir kız bar irdi, yalguz olturur irdi. yakşı körüklüg bir kız irdi. anung közü kökdün kökreğ irdi. anung, saçı müren osugı teg. anung tisi üncü teg irdi. antag körüklüg irdi, kim: yirning yil küni anı korse, ay ay ah ah ölerbiz, tep sütdin kumuz bola tururlar. oğuz kağan anı kördükde usı kitdi, çürekige ataş tüşdi, anı sevdi, aldı; anung birle yatdı, tilegü sün aldı. töl boğaz boldı. künler din song, keçelerdin song yaradı. üç irkek ogulnu togurdı. birinçisige kök at koydılar, ikinçisige tag at koydılar, üçüncüsüge tengiz at koydılar. andm song oğuz kağan bedük toy birdi, il künge çalıg... çarlap kingeşdiler, keldiler.

kırık şire kırık bandeng çapturdı. türlüğ aşlar, türlüğ sürmeler, çubuyanlar, kımızlar aşadılar, içdiler. toydın song oğuz kaan beglerge il künlerge çarlıg birdi, takı tedi, kim: men sinlerge boldum kağan, almg ya takı kalkan, tamga bizge bolsun buyan, kök böri bolsungıl uran; temur çıdalar bol orman, av yirde yürüsün kulan, takı taluy, takı müren, kün tuğ bolgıl, kök kurıkan, tep tedi. kene andm song oğuz kağan tört sarığa çarlıg çumşadı. biltürgülük bitidi, ilçilerige birip yiberdi.uşbu biltürgülükde bitilmiş irdi, kim: men uygurnıng kağanı bola men, kim yirning tört bulungmung kağanı bolsam kerek turur; sinlerdin baş çalunguluk tilep men turur. oşul, kim mening ağızumga bakar turur bolsa, tarıtıg tartıp dost tutar men, tep tedi. uşbu, kim ağızumga bakmaz turur bolsa, çımad çakıp, çerig çekip, düşman tutar men; tagurak basıp, asturıp, yol bolsungıl tep kılur men, tep tedi. kene bu çakda ong çangakda altın kağan tegen bir kağan bar irdi. uşbu altın kağan oğuz kağanda ilci yumşap yiberdi. köp telim altın kümüş tartıp, köp telim kız yakut taş alıp, köp telim erdiniler yiberip yumşap, aguz kaganga soyurkap birdi; ağızıga bakındı, yakşı bigü birle dostluk kıldı, anung birle amıarak boldı. çong çanggakıda urum tegen bir kağan bar irdi. uşbu kagannung çerigü köp köp, balıkları köp köp irdiler irdi.

oşul urum kağan oğuz kagannung çarlıgın saklamaz irdi; kadaglagu barmaz irdi. mum söz sözni tutmaz men turur men tep yarlıgka bakmadı, oğuz kağan çımad atup, anga atlagu tiledi. çerig birle atlas, tularını tutup kitdi. kırık kündün song muz tay tegen tagnung adakıga keldi, kurıkanm tüş-kirdi, şük balıp uyup turdı. Çang irte boldıkda oğuz kagannung kurıkanuga kün teg bir çaruk kirdi, ol çarukdun kök tülüküg, kök çallug bedik bir irkek böri çıkıdı. oşul böri oğuz kaganga söz birip turur irdi. takı tedi, kim: ay ay, oğuz, urum üstige sen atlar bola sen; ay ay, oğuz tapukunglarla men yürür bola men, tep tedi. kene andm song aguz kağan kurıkanm türtürdi, kitdi. kürdi, kim: çerigning tapukları da kök tülüküg, kök çallug bedik bir irkek böri yürügüde turur. ol böriñing artların kadaglap yürügüde turur irdiler irdi. bir nece künlerdin song kök tülüküg, kök çallug bedik bir

irkek b6r6 y6r6g6de turur. ol b6rining artların kadaglap y6r6g6de turur irdiler irdi. bir nece k6n-
lerdin song k6k t6l6kl6g, k6k 7allug bu bedik irkek
b6ri turup turdı. oğuz takı 7erig birle turup turdı.
bunda itil m6ren teĝen bir talay bar irdi. itil m6-
renning kudugıda bir kara tağ kapıkıda uruğu tu-
tuldu. ok birle, 7ıda birle, kılı7 birle uruğdılar. 7e-
riglarning aralarıda k6p telim boldı uruğu, il
k6nlerinĝ k6ng6lleride k6p tlim boldı kayđı, tu-
tulun7, uruğu, antağ yaman boldı, kim: itil m6-
renning sugı kıp kıızıl, sip singgir teg boldı. oğuz
kağan başadı, urum kağan ka7dı. oğuz kağan urum
kaganning kaganlukm aldı; il k6nin aldı. ordusıĝa
k6p ulug 6l6đ bargu, k6p telim tirig bargu tuğu
boldı. urum kaganning bir karundaşı bar irdi; uruz
beg teĝen irdi. ol uruz beg ogulun tağ basıda tering
m6ren arasıda yakşı berik ballukka yumşadı. takı
tedi, kim: baluknı kadaglağu kerek turur; sen takı
uruđuĝulardm song baluknı bizge saklap kelgil tep
tedi. oğuz kağan oşul balukka atladı, uruz begning
ogulı anga k6p altun k6m6ř yiberdi. takı tedi, kim:
ay, menning kaganum sen, menge atam bu baluknı
birip turur, takı tedi, kim: baluknı kadaglağu kerek
turur,. sen takı uruđuĝulardm song baluknı benge
saklap kelgil, tep tedi; atam 7ımad atup irse, me-
n6ng tapum ir6rm6; sendin 7arlug bağlug bell6đ
bola men. bizning kutıbz senning kutung bolmuş,
biznmĝ uruğıbz senning ıĝa7unĝunug uruğı bol-
muş bolup turur. tengri senge yir birip bu7urmuş
bolup turur. men senge buşumnı kutumnı bire
men. big6 birip, dostlukdm 7ıkmaz turur men, tep
tedi. oğuz kağan ıĝitning s6z6n yakşı k6rdi, si-
vindi, k6ldi, takı aytdı, kim: menge k6p altun yum-
şap sen, baluknı yakşı saklap sen, tep tedi. anung
676n anga saklap ad koydı; dostluk kıldı, kene
7erig birle oğuz kağan itil teĝen m6renge keldi, itil
teĝen bed6k bir m6ren turur, oğuz kağan anı k6rdi.
takı tedi kim: itilning sugıdm ne76k ke7erbiz, tep
tedi. 7erigde bir yakşı beg bar irdi; anung atı ulug
ordı beg irdi. uslug... bir ir irdi. k6rdi, kim: bu yirdi
k6p telim talar, k6p telim ıĝa7lar ... oşul ıĝa7lar m...
kesdi, ıĝı7larda yatdı, ke7di. oğuz kağan sevin7
atdı, k6ldi, takı aytdı, kim: ay ay, sen munda beg
bolung, kıp7ak teĝen sen beg bolung, tep tedi. takı
ilger6 kitdiler. andın song oğuz kağan kene k6k t6-
l6kl6g, k6k 7allug irkek b6ri k6rdi. uşbu k6k b6ri
oğuz kaganga aytdı, kim: amtı 7erig birle mundun
atlang, oğuz, atlap il k6nlerini, beĝlerini kilt6rgil,
men senge başlap yolnı k6rg6r6r men, tep tedi.
tağ irte boldukda, oğuz kağan k6rdi, kim: irkek
b6ri 7erigning tapuklarıda y6r6g6de turur, sevindi,
ilger6 kitdi. oğuz kağan bir 7okurdm ayđır atka
mine turur irdi. oşul ayđır atnı bek 7ok siviyy6r irdi.
7olda uşbu ayđır at k6zdin yit6 ka7dı, kitdi, munda
ulug bir tağ bar irdi. 6ze 6řr6nde tong takı muz.
bar turur, anung başı sogukdm ap ak turur. anung
676n anung atı muz tağ turur. oğuz kaganmĝ atı
muz tağ i7iğe ka7ıp kitdi. oğuz kağan mundın k6p
7ıĝay, emĝek 7ekip turdı. 7erigde bir bidik kakız ir
beg bar irdi. 7alang bulangdm korukmaz turur irdi.
76r6g6de, sogurguda onĝa ir irdi. oşul beg tağlara
kirdi, y6r6d6, tokuz k6nd6n song oğuz kaganga
ayđır atnı kilt6rdi. muz tağlarda k6p soğuk bo-
lupdm ol beg kagardın sarunmış irdi; ap ak irdi.

oğuz kağan siviñ birle k6ldi; aytdı, kim: ay, sen
munda beĝlerĝe bolĝıl başlık, ma menĝlep senge at
bolsun kagarlık, tep tedi. k6p erdini soyurkadı; il-
ger6 kitdi. kene yolda bed6k bir 6y k6rdi. bu 6y-
n6ng tağamı altundın irdi; tağlukları takı k6-
m6řd6n, kalıkları tem6rdin irdiler irdi. kapuluk
irdi, a7kı7 yok irdi. 7erigde bir yakşı 7eber ir bar
irdi. anung atı t6m6rd6 kagul teĝen irdi. anga 7ar-
lığ kıldı, kim: sen munda kal, a7 kalık, a7ĝungdun
song kil korduga, tep tedi. mundın anga kala7 at
koydı; ilger6 kitdi, kene bir k6n k6k t6l6kl6g, k6k
7allug irkek b6ri y6r6meyin turdı. oğuz kağan takı
turdı; kurıkan k6řk6re turgan turdı. tarlagusuz bir
yazı yir irdi. munga 76r7et tet6r6rler irdi. bed6k

bir yurt, il kün irdi. yılmaları köp; ud, buzağları köp; altun kömüşleri köp; erdinileri köp irdiler irdi. munda çürçet kağanı, il küni oğuz kaganga karşı kıldılar, uruş tokuş başladı; oklar birle, kılıçlar birle uruşdılar. oğuz kağan başladı, çürçet kaganı basdı, öltürdi, başın kesdi. çürçet il kürün öz ağızığa bakmturdu. uruşgudın song oğuz kagannung çerigige, nökerlerige, il küniğe antag ulug ölüğ bargu tüşdi, kim yüklemekke, kiltürmekke at, kağaçı tiktürdi. anung basıda bir altun taguk koydı;

gatır, ud azlık boldı. manda oğuz kagannung çengide uslug yakşı bir çeber kişi bar irdi. anung atı barmaklıg çosun billig irdi. bu çeber bir kanga çapdı. kanga üstünde ölüğ bargum koydı. kanga basıda tirig bargum koydı. tarıtdılar, kitdiler: nökerlernüñ, il künnüñ kamağı munu kördiler, şaşdılar. kangalar takı çapdılar. munlar kanga yürümekde kanga, kanga söz bire turur irdiler irdi. anung üçün anlarga kanga at koydılar. oğuz kağan kangalarını kördi, küldi; takı aytdı, kim: kanga kanga birle ölügni tirig yürüğürsün, kangalug senge at bolguluk kanga belgürsün, tep tedi; kitdi. andın song kene bu, kök tülüklüg, kök çallug irkek böri birle smdu, takı tangud, takı şagam ymgaklarığa atlap kitdi. köp uruşgudın, köp tokuşgudun, song anlamı aldı; öz yurtığa birledi; başadı, basdı. k(e)ne taşkarun kalmasun, bellüg bolsun, kim: kündünki bulungda barkan teğen bir yır bar turur. ulug barguluk bir yurt turur. köp ısığ bir yir turur. munda köp kikleri, köp kuşları bar turur altını köp, kümüşi köp, irdinileri köp turur. il künlerining önglüki, çırağı kap kara turur. oşul yirning kağanı masar teğen bir kağan irdi. oğuz kağan anung üstige atladı, antag yaman uruşgu boldı; oğuz kağan başadı, masar kağan kaçdı. oğuz anı basdı, yurtm aldı, kitdi. anung dostları köp sivinçler tapdı. anung düşmanları köp kaygular tapdı. oğuz kağan başadı. sanagulugsız nemeler, yılmalar aldı. yurtığa, öyige tüşdi, kitdi. kene çaşkarun kalmasun, kim, bellüg bolsun, kim: oğuz kagannung çamda ak sakallug, moz saçlug uzun uslug bir kart kişi turur bar irdi. ukgulug, tüzün bir yir irdi, tüşimel irdi, anung atı ulug türük irdi. künlerde bir kün uykuda bir altun ya kördi; takı üç kümüş ok kördi. bu altun ya kün togışıdm ta kün batuşığaça teğen irdi. takı bu üç kümüş ok tün yanggakka kite turur irdi. uykudun song tüşde körğenin oğuz kaganga biltürdi; takı tedi, kim: ay kaganum, senge çaşgu bolsungıl tüzün, ay kaganum senge; tülük bolsungıl tüzün: negü kök tengri birdi tüşümde kiltürsün; tala turur yirmi urugungga birtürsün, tep tedi. oğuz kağan ulug türükünüg sözün yakşı kördi, öğütün tiledi; öğütüğe köre kıldı, andın song ırte bolupta agaların, inilerni çarlap kiltürdi. takı aytdı, kim: ay, mening köngülüm avnı tilep turur; karı bolgumdm mening kızırlukum yok turur. kün ay, yultuz tang sarığa senler barung; kök, tag, tengiz tün sarığa senler barung, tep tedi. andın song üçegüsü tang sarığa bardılar; takı üçegüsü tün sarığa bardılar, kün, ay, yultuz kök kikler, kop kuşlar avlagularıdm song çolda bir altun yanı çapdılar; aldılar, atasığa birdiler, oğuz kağan sivindi, küldi. takı yanı üç buz-

gulug kıldı, takı aytdı, kim: ay ağalar, ya bolsun senlernüñ; ya teg oklarını kökkeçe atung, tep tedi. kene andın song kök, tag, tengiz köp kikler- köp kuşlar avlagularıdm song çolda üç kümüş oknı çapdılar; aldılar, atasığa birdiler, oğuz kağan sivindi, küldi. takı oklarını üçüğe üleştürdi. takı aytdı, kim: ay iniler, oklar bolsun senlernüñ; ya atdı oknı, oklar teg senler bolung, tep tedi. kene andın song oğuz kağan ulug kurıltay çakırdı, nökerlerin, ilk künlerin çarlap çakırdı; kilip kingeşip olturdılar. oğuz kağan bedük orduong yakıda kırık kulaç

Bundan sonra sevindiler.

Yine günlerden bir gün Ay Kağan'm gözü parladı. Doğum ağrıları başladı ve bir erkek çocuk doğurdu. Bu çocuğun yüzü gök; ağız ateş (gibi) kızıl; gözleri elâ; saçları ve kaşları kara idi. Perilerden daha güzeldi.

Bu çocuk anasının göğsünden ilk sütü emdi ve bir daha emmedi. Çiğ et, çorba ve şarap istedi. Dile gelmeğe başladı; kırk gün sonra büyüdü, yürüdü ve oynadı. Ayakları öküz ayağı gibi; beli kurt beli gibi; omuzları samur omuzu gibi; göğsü ayı göğsü gibi idi. Vücudu baştan aşağı tüylü idi. At sürüleri güder, ata biner ve av avlardı. Günlerden ve gecelerden sonra yiğit oldu. Bu...

O çağda, orada büyük bir orman vardı; birçok dereler ve ırmaklar vardı. Buraya gelen avlar ve burada uçan kuşlar çoktu. Bu ormanın içinde büyük bir gergedan vardı. At sürülerini ve halkı yerdı. Büyük ve yaman bir canavardı. Ağır bir eziyetle halkı ezmişti. Oğuz Kağan cesur bir adamdı. Bu gergedanı avlamak istedi. Günlerden bir gün ava çıktı. Kargı, yay, ok, kılıç ve kalkanla ava gitti.

Bir geyik ele geçirdi, onu söğüt dalı ile bir ağaca bağladı ve gitti.

Sonra sabah oldu. Tan ağarırken yine geldi ve gördü ki; gergedan geyiği almış.

Sonra Oğuz Kağan bir ayı tuttu; onu altın kulağı ile ağaca bağladı, gitti.

Yine sabah oldu. Tan ağarırken yine geldi ve gördü ki: gergedan ayıyı da almış.

Bu sefer o ağacın dibinde (kendisi) durdu. Gergedan geldi ve başı ile Oğuzun kalkanına vurdu. Oğuz kargı ile gergedanın başına vurdu ve onu öldürdü. Kılıcı ile başını kesti, aldı gitti.

Tekrar geldiği zaman gördü ki: bir ala doğan gergedanının bağırsaklarını yemektir. Yay ve okla ala doğanı öldürdü ve başını kesti. Ala doğanın resmi budur:

Sonra dedi ki: (Gergedan) geyiği yedi, ayıyı yedi. Kargm onu öldürdü, demir olsa (olduğu için). Gergedanı ala doğan yedi, okum onu öldürdü; bakır olsa (olduğu için) dedi, gitti. Gergedanın resmi budur:

Yine günlerden bir gün Oğuz Kağan bir yerde Tanrıya yalvarmakta idi. Karanlık bastı. Gökten bir **gök** ışık indi. Güneşten ve aydan daha parlaktı. Oğuz Kağan oraya yürüdü ve gördü ki;

O ışığın içinde bir kız var, yalnız oturuyor. Çok güzel bir kızdı. Başında (alnında?) ateşli ve parlak bir beni vardı, demirkazık (kutup yıldızı) gibi idi. O kız öyle güzeldi ki, gülse, gök tanrı gülüyor; ağlasa, gök tanrı ağlıyordu. Oğuz Kağan onu görünce aklı gitti; sevdi, aldı. Onunla yattı ve dileğini aldı.

Kız gebe kaldı. Günler ve gecelerden sonra (gözleri) parladı ve üç erkek çocuk doğurdu. Birincisine Gün adını koydular; ikincisine Ay adını koydular; üçüncüsüne Yıldız adını koydular.

Yine bir gün Oğuz Kağan ava gitti. Önünde, bir göl ortasında, bir ağaç gördü. Bu ağacın kovuğunda bir kız vardı, yalnız oturuyordu. Çok güzel bir kızdı. Gözü gökten daha gök idi; saç ırmak gibi dalgalı idi; dişi inci gibi idi. Öyle güzeldi ki, eğer yeryüzünün halkı onu görse: Eyvah! ölüyoruz der ve (tatlı) süt (acı) kımız olurdu.

Oğuz Kağan onu görünce aklı gitti. Yüreğine ateş düştü; onu sevdi, aldı. Onunla yattı ve dileğini aldı.

(Kız) gebe kaldı. Günler ve gecelerden sonra (gözleri) parladı ve üç erkek çocuk doğurdu. Birincisine Gök adını koydular; ikincisine Dağ adını koydular; üçüncüsüne Dengiz (Deniz) adını koydular.

Sonra Oğuz Kağan büyük bir toy (ziyafet) verdi. Halka emir (verdi ki...) (Oğuz Kağan halkı) çağırınca, ahali birbirine danıştı ve geldi. Oğuz Kağan kırk masa ve kırk sıra yaptırdı. Türlü yemekler, türlü şaraplar, tatlılar ve kımızlar yediler ve içtiler. Toydan sonra Oğuz Kağan beylere ve halka buyruk verdi ve;

Ben sizlere oldum kağan, Alalım yay ile kalkan, Nişan olsun bize buyan, Bozkurt olsun (bize) uran,

Demir kargı olsun orman, Av yerinde yürüsün kulan, ^ Daha deniz, daha müren, Güneş bayrak, gök kurkan.

dedi. Ondan sonra Oğuz Kağan dört yana emirler yolladı; tebliğler yazdı ve elçilere verip gönderdi. Bu tebliğlerde şöyle yazılmıştı:

Ben Uygurların kağanıyım ve yeryüzünün dört köşesinin kağanı olsam gerektir. Sizden itaat dilerim. Kim benim emirlerime baş eğerse, hediyelerini kabul ederek, onu dost edinirim. Kim baş eğermezse, gazaba gelirim; düşman sayarak, ona

karşı asker çıkarır ve derhal baskın yapıp onu as-tırır ve yok ettiririm.

Yine o zamanlarda sağ yanda Altun Kağan adında bir kağan vardı. Bu Altun Kağan Oğuz Kağana elçi gönderdi. Pek çok altın, gümüş takdim etti ve yakut taşlar alıp, pek çok cevahir yollayarak bunları Oğuz Kağana saygı ile sundu. Ona itaat etti, iyi hediyelerle dostluk temin etti ve onunla dost oldu.

Sol yanında Urum adında bir kağan vardı. Bu kağanın askeri ve şehirleri pek çoktu. Bu Urum Kağan Oğuz Kağanın emirlerini dinlemezdi. Onun arkasından gitmezdi. Ben onun sözünü tutmam diyerek emrine bakmadı. Oğuz Kağan gazaba gelerek onun üzerine yürümek istedi; bayrağını açarak, askeriyle ona karşı yürüdü.

Kırk gün sonra Buz Dağ adında bir dağın eteğine geldi. Çadırını kurdurdu ve sessizce uyudu. Tan ağarınca Oğuz Kağanın çadırına güneş gibi bir ışık girdi. O ışıktan gök tüylü ve gök yeleli büyük bir erkek kurt çıktı. Bu kurt Oğuz Kağana hitap etti ve: Ey Oğuz, sen Urum üzerine yürümek istiyorsun; ey Oğuz, ben senin önünde yürümek istiyorum dedi.

Ondan sonra Oğuz Kağan çadırını durdurdu ve gitti. Gördü ki, askerin önünde gök tüylü ve gök yeleli büyük bir erkek kurt yürümektedir ve kurdun ardı sıra ordu gelmektedir.

Gök tüylü ve gök yeleli bu büyük erkek kurt birkaç gün sonra durdu. Oğuz Kağan da askeri ile durdu. Burada İtil Müren adında bir deniz vardı. Bu İtil Mürenin keranında bir kara dağın önünde savaş başladı. Okla, kargı ile ve kılıçla vuruştular. Askerlerin arasında vuruşma çok oldu, halkın gönüllerinde kaygı çok oldu. Boğuşma ve vuruşma öyle yaman oldu ki, İtil Mürenin suyu zencefre gibi baştan başa kıpkırmızı oldu. Oğuz Kağan yendi ve Urum Kağan kaçtı. Oğuz Kağan urum Kağanının hanlığını ve halkını aldı. Onun ordugâhına pek çok cansız ve pek çok canlı ganimet düştü.

Urum Kağanın bir kardeşi vardı. Adı Uruz Bey idi. Bu Uruz Bey oğlunu dağ başında, derin ırmak arasında iyi tahkim edilmiş bir şehre yolladı ve: Şehri korumak gerek, sen şehri bizim için kuru ve savaştan sonra bize gel dedi.

Oğuz Kağan bu şehre yürüdü. Uruz Beyin oğlu ona çok altın ve gümüş yolladı ve dedi ki: Ey (Oğuz Kağan), sen benim kağanımsın; babam bana bu şehri verdi ve: Şehri korumak gerektir; sen de şehri benim için kuru ve savaştan sonra gel dedi. Babam (sana) kızdı ise, bu benim suçum mudur? Ben senin emrini yerine getirmeye hazırım. Bizim devletimiz senin devletindir; bizim uruğumuz senin ağacının yemişindedir. Tanrı sana yer vermek lutfunda bulunmuş; ben sana başımı ve devletimi veriyorum; sana vergi veririm ve dostluktan çıkmam dedi. Oğuz Kağan yiğitin sözünü iyi gördü, sevindi, güldü ve sen bana çok altın yollamışsın ve şehri iyi korumuşsun dedi. Onun için ona Saklap adını koydu ve onunla dost oldu.

Sonra Oğuz Kağan askerleriyle İtil adındaki ırmağa geldi. İtil büyük bir ırmaktır. Oğuz Kağan onu gördü ve: İtilin suyunu nasıl geçeriz? dedi.

Asker arasında iyi bir bey vardı. Onun adı

Uluğ Ordu Bey idi. O akıllı ve bir erdi; gördü ki, bu yerde pek çok dal ve pek çok ağaç.... O ağaçlarıkesti ve bu ağaçlara yattı, geçti. Oğuz Kağan sevindi, güldü ve: Sen burada bey ol; senin adın Kıpçak Bey olsun dedi.

Yine ilerlediler. Ondan sonra Oğuz Kağan yine gök tüylü ve gök yeveli erkek kurdu gördü. O kurt Oğuz Kağana: Şimdi, Oğuz, sen asker ile buradan yürüyerek, halkı ve beyleri götür; ben önden sana yol gösteririm dedi.

Tan ağarınca, Oğuz Kağan gördü ki erkek kurt askerinin önünde yürümektedir; sevindi ve ilerledi.

Oğuz Kağan her zaman bir alaca ata binerdi. O bu atı pek çok severdi. Yolda bu at gözden kaybolup kaçtı. Burada büyük bir dağ vardı. Üstünde don ve buz vardı. Onun başı soğuktan apak idi. Onun için adı Buz Dağ idi. Oğuz Kağanın atı bu Buz Dağın içine kaçtı, gitti. Oğuz Kağan bundan çok eziyet ve ızdırap çekti. Asker arasında bir kahraman bey vardı. Ne tanrıdan ne de şeytandan korkardı. Yürüyüşe ve soğuğa dayanıklı bir erdi. O bey dağlara girdi, yürüdü, Dokuz gün sonra atı Oğuz Kağana getirdi. Buz Dağda çok soğuk olduğundan, o bey kara sarılmıştı, bembeyazdı. Oğuz Kağan sevinçle güldü ve: Sen buradaki beylere baş ol ve senin adın ebediyen Karluk olsun dedi. Ona çok mücevher bağışladı ve ilerledi.

Yolda büyük bir ev gördü. Bu evin duvarı altından, pencereleri gümüşten ve çatısı demirdendi. Kapalı idi ve anahtarı yoktu. Asker arasında pek becerikli bir adam vardı. Adı Tömürdü Kağul idi. Ona buyurdu: Sen burada kal ve çatıyı aç: Açtıktan sonra orduya gel. Bunun üzerine ona Kalaç (Kal! aç!) adını koydu ve ilerledi.

Yine bir gün gök tüylü ve gök yeveli erkek kurt durdu. Oğuz Kağan da durdu ve çadırını kurdurdu. Bu tarlasız ve çorak bir yerdi. Buraya Çürçet diyorlardı. Büyük bir yurt idi; atları çok, öküzleri ve buzağuları çok, altın ve gümüşleri çok, cevahirleri çoktu. Burada Çürçet Kağan ve onun halkı Oğuz Kağana karşı geldiler. Vuruşma ve çarpışma başladı. Oklarla, kılıçlarla vuruştular. Oğuz Kağan yendi, Çürçet Kağanı mağlup etti, öldürdü; başını kesti ve Çürçet halkını kendisine tabî kıldı. Vuruşmadan sonra Oğuz Kağanın askerlerine, maiyetine ve halkına öyle büyük bir ganimet düştü ki, yüklemek ve götürmek için at, katır ve öküz az geldi. Oğuz Kağanın askeri arasında tecrübeli ve gayet becerikli bir adam vardı. Onun adı Barmaklığ Çosun Bilig idi. Bu becerikli usta, bir araba yaptı. Arabaya cansız ganimetleri yükledi. Arabanın ön tarafına canlı ganimetleri koydu. Onlar çektiler, gittiler. Oğuz Kağanın maiyeti ve halkı, hepsi bunu gördü ve şaşırıldı. Onlar da araba yaptılar. Bunlar arabayı çekerken (durmadan) Kanga! kanga! diye bağırıyorlardı. Onun için onlara Kanga adını koydular. Oğuz Kağan arabaları gördü, güldü ve: Kanga kanga ile cansız canlı yürütsün; sizin adınız Kanğaluğ olsun ve (bunu) araba göstereyim (?) dedi, gitti.

Ondan sonra yine bu gök tüylü ve gök yeveli erkek kurtla Hint, Tangut ve Suriye taraflarına yürüdü. Pek çok vuruşmadan ve pek çok çarpışmadan sonra onları aldı ve kendi yurduna kattı; onları yendi ve kendisine tabî kıldı.

Yine söylenmeden kalmasın ve belli olsun ki, cenupta Barkan denilen bir yer vardı, çok zengin bir yurttur ve çok sıcak bir yerdir. Burada çok av ve çok kuş vardır. Altını, gümüşü ve cevahiri çoktur. Halkının çehresi kapkaradır. Bu yerin kağanı Masar adında bir kağandı. Oğuz Kağan onun üzerine yürüdü. Çok yaman bir vuruşma oldu. Oğuz Kağan yendi, Masar Kağan kaçtı. Oğuz onu hükmü altına aldı, yurdunu ele geçirdi, gitti. Onun dostları çok sevindiler, düşmanları çok üzüldüler. Oğuz Kağan yendi. Sayısız eşya, at aldı ve yurduna, evine doğru yola koyuldu, gitti.

Yine söylenmeden kalmasın ve belli olsun ki, Oğuz Kağanın yanında ak sakallı, kır saçlı, uzun, tecrübeli bir ihtiyar vardı. O, anlayışlı ve asil bir adamdı. Oğuz Kağanın nazırı idi. Adı Uluğ Türük idi. Günlerden bir gün uykuda bir altın yay ve üç gümüş ok gördü. Bu altın yay gün doğusundan ta gün batısına kadar ulaşmıştı ve üç gümüş ok da şimale doğru gidiyordu. Uykudan uyanınca düştü gördüğünü Oğuz Kağana anlattı ve dedi ki: Ey kağanım, senin ömrün hoş olsun, ey kağanım, senin hayatın hoş olsun. Gök Tanrı düşümde verdiğini hakikate çıkarısın. Tanrı bütün dünyayı senin uruşuna bağışlasın!

Oğuz Kağan Uluğ Türük'ün sözünü beğendi; onun öğüdünü dinledi ve öğüdüne göre yaptı. Ondan sonra sabah olunca büyük ve küçük oğullarını çağırttı ve: Benim gönlüm avlanmak istiyor. İhtiyar olduğum için benim artık cesaretim yoktur; Gün, Ay ve Yıldız, doğu tarafına sizler gidin; Gök, Dağ ve Deniz, sizler de batı tarafına gidin dedi.

Ondan sonra üçü doğru tarafına, üçü de batı tarafına gittiler.

..Gün, Ay ve Yıldız çok av ve kuş avladıktan sonra, yolda bir altın yay buldular; onu aldılar ve babalarına verdiler. Oğuz Kağan sevindi, güldü, yayı üçe böldü ve: Ey büyük (oğullarım), yay sizlerin olsun; yay gibi okları göğe kadar atın dedi.

Gök, Dağ ve Deniz çok av ve çok kuş avladıktan sonra, yolda üç gümüş ok buldular; aldılar ve babalarına verdiler. Oğuz Kağan sevindi, güldü, okları üçe üleştirdi ve: Ey küçük (oğullarım), oklar sizlerin olsun. Yay oku attı; sizler de ok gibi olun dedi.

Ondan sonra Oğuz Kağan büyük kurultay topladı. Maiyetini ve halkını çağırttı, onlar geldiler ve müşavere ettiler. Oğuz Kağan büyük ordugâh sağ yanma kırk kulaç direk diktirdi; üstüne bir altın tavuk koydu; altın bir ak koyun bağladı; sol yanma kırk kulaç direk diktirdi. Üstüne bir gümüş tavuk koydu; dibine bir kara koyun bağladı. Sağ yanda Bozoklar oturdu; sol yanda Üç Oklar oturdu. Kırk gün, kırk gece yediler, içtiler ve sevindiler.

Sonra Oğuz Kağan oğullarına yurdunu üleştirip verdi ve:

Ey oğullarım, ben çok aştım; çok vuruşmalar gördüm; çok kargı ve çok ok attım; atla çok yürüdüm; düşmanları ağlattım; dostlarımı güldürdüm. Ben Gök Tanrıya (borcumu) ödedim. Şimdi yurdumu size veriyorum dedi....